

NORRA ORIENTEN

Miljöföreningen i Marieberg
Kramfors konsthall 9 jan - 2 feb 2009

Birgitta Nenzén, Björnola Lind, Eva-Leena Skarin, Ina Palm, Janne Björkman, Kerstin Lindström, Lisa W Carlson, Mats de Vahl, Åsa Bergdahl, visar filmer, skulpturer, objekt och installationer.

EN FÖRGIFTAD ATELJÉDRÖM

Bomben slog ner sommaren 2005, bara några månader efter att konstnärskollektivet Norra Orienten i Ådalen tagit den stora och luftigt ljusa industrilokalen på Mariebergs förra sågverksområde i besittning. Tanken var att bygga om till ateljéer och funktionella utställnings- och verkstadsytor. En sommarutställning med de nio medverkande konstnärerna hann man med innan mätningarna i området visade på dioxinvärden som låg högst i Sverige. Hela området måste utrymmas i väntan på sanering.

Dioxin är ett mycket giftigt ämne. Ett gram skulle räcka för att utplåna hela jordens befolkning! **Förbudet att slicka på vägen** heter därför Eva-Leena Skarins bidrag till utställningen. Det är ironiskt att tänka på hur hela maskineriet drogs igång för att sanera ett gammalt industriområde alltmedan vi fortsätter äta och dricka och ständigt får i oss mer dioxin, påpekar Eva-Leena i presentationstexten.

Mats de Vahl bjuder galghumoristiskt på bl.a. "chokladdoppade tippkakor" och "åtgärds mål med fyllning från naturliga jordlagren" i sitt nomadtält **Café Dioxin**. I entrén till utställningen hör vi skällor och råmande kor. Det är Ina Palms **Grannar**, en ljudinspelning av fjällkor som sommartid lojt betar vidare på markerna närmast det avspärrade giftområdet.

Janne Björkmans **Sorgemarsch till räven** har en berättelse om en uppstoppad räv som utgångspunkt men också en utförlig orienteringskarta över Park X från i somras, där Janne med hjälp av en botaniker gjort en noggrann inventering av allt det som fortfarande växer på det övergivna sågverksområdet. Tillsammans med Björnola Lind står Janne Björkman även bakom de fyra kortfilmerna **Gålå camping**, **Thalia**, **Vägen till Lunde** och **Måltiden**, som på ett suggestivt och mycket välgjort sätt berättar om Ådalens upp- och nedgång. Speciellt filmen om Gålå camping har en fyndig och mycket rolig iscensättning, som gör att betraktaren inte kan låta bli att skratta trots det underliggande vemodet i berättelsen. I en femte film, **Toxic**, följer Björnola Lind dioxinets härjningar från grundvattnet i Marieberg, över haven till Vietnams giftbombade skogar.

Lisa W Carlson har förutom skyddsdräkter gjort den mycket personliga videoinstallationen **Exposed** där en naken och förväntansfull människa, konstnären själv, går och dammsuger lokalerna strax före öppnandet av Norra Orientens sommarutställning 2005. Hjärtat klappar och slår, asaguden Tors hjärtfrekvens står som en åskvigg i naturen och betraktaren får välja den berättelse hon tycker bäst om, att våga visa sig eller göra allt för att söka skydd.

I Kerstin Lindströms nakna trädgrenar **Vårdträd och Ofärdiga** hänger missbildade foster av kanske sälar, örnar och människor. Det är dessa däggdjurs reproduktionsförmåga som allra först slås ut av dioxinet. De små virkade fostertrasorna i det avlödade trädgrenarna ser ensamma och övergivna ut. Det är gripande och mycket sorgligt.

Den som ändå tycks ha fyllts av den allra heligaste vreden över sakernas tillstånd är Åsa Bergdahl i **Vem kom på oväntat besök?** Hon följer med hjälp av företaget Dows hemsidor deras cyniska affärsverksamhet med rötbehandlingsmedlet Dowicide runt om i världen. Hon dokumenterar sina fynd i en serie blyertsteckningar där skräcken för ännu fler upptäckter i framtiden växer. Mariebergs såg fick flera sådana besök av giftförsäljare mellan åren 1940-71.

- För oss var det en dröm om ett kollektivt ateljéprojekt som gick om intet men för många andra är det en giftskandal som berör hälsa och överlevnad, påpekar Birgitta Nenzén när hon just presenterat filmen **Norra Orienten**. Där visas konstnärskollektivets korta historia med somrig invigningsutställning och uppsluppen avskedsfest samma år.

I dagarna kom också senaste dioxinlarmet. Denna gång från Korstaverken i Sundsvall, där den kommunala avfallsförbränningen släpper ut i medeltal 114 gram dioxin under ett år i flygaska och slagg. På TV-nyheterna intervjuas en ung mamma med bebis på armen, som bor närmast granne. Med gråten i halsen oroas hon över vad hennes barn fått i sig redan nu av dioxinutsläpp. Med det blir utställningen på Kramfors konsthall en tydlig angelägenhet för oss alla!

Text: Karin Lundquist
Foto: Jonas Lundquist
2009-01-19